

Medieplan för
Motala Bibliotek
2015-2018



Innehåll

Inledning och syfte	3
Omvärldsbevakning	3
Organisation	4
Prioriterade grupper	4
Medieinköp och urval	5
Skönlitteratur	5
Facklitteratur	5
Barn- och ungdomslitteratur	6
Lokalsamlingen	6
Anpassade medier	6
Tidningar och tidskrifter	7
Göta mångkultur - Medier på andra språk än svenska	7
Databaser och e-medier	7
Övriga medier	7
Skolbibliotekscentralen	8
Inköpsförslag, fjärrlån och gåvor	8
Gallring och magasinering	8
Nyckeltal	8

Inledning och syfte

Motala bibliotek ska erbjuda ett brett medieutbud i olika format och på olika språk samt anpassade medier för personer med funktionsnedsättningar. Syftet med Motala biblioteks medieplan är att vara ett stöd i det strategiska arbetet kring urval, inköp och gallring. Medieplanen gäller alla bibliotek i Motala kommun och alla typer av medier. Medieplanen ska revideras vart 4:e år och utifrån den skrivs lokala handlingsplaner som revideras årligen.

Följande styrdokument ligger till grund för utformningen av Motala biblioteks medieplan

- Bibliotekslagen (2013:801)
- Biblioteksplan för Motala kommun 2015-2018
- Riktlinjer för medieförsörjningen inom Götasamarbetet.

I det lokala utvecklingsprogrammet, LUP 2015-2018, beskrivs de politiska målen för mandatperioden, av dessa är följande relevanta för biblioteket och det strategiska arbetet kring medierna:

- Bildning för individen och samhällets utveckling
- Medborgarinflytande
- Rikt socialt liv
- Samverkan för utveckling

Omvärldsbevakning

Motala kommun har ca 42 700 invånare och av dem har cirka 16 % utländsk bakgrund. Finland, Syrien, Bosnien o Hercegovina, Irak och Somalia är de vanligaste ursprungsländerna.

Motala har under lång tid varit en utpräglad industri kommun, företag som Luxor, Electrolux och Motala verkstad sysselsatte många. I slutet av 1900-talet började arbetsmarknaden förändras när tillverkningsindustrin flyttade utomlands. Idag förvärvsarbetar ca 74 % av befolkningen i åldrarna 20-64 år. Det är något under än riksgenomsnittet. Den största branschen är vård och omsorg. Det är ca 6000 personer som pendlar till jobb utanför Motala och ca 2600 som pendlar till jobb i Motala. Kommunen har en hög ungdomsarbetslöshet, 19 %, bland unga i åldrarna 20-24 år, jämfört med 9 % i hela landet.

Motala har en låg utbildningsnivå. Enligt SBC:s siffror från 2013 är det ca 15 % av invånarna i åldrarna 25-64 år som har en högskoleutbildning, jämfört med ca 25 % i hela landet.

Motala kommun är sedan 1 februari 2013 Finskt förvaltningsområde.

Organisation

Motala bibliotek består av;

- Huvudbiblioteket som ligger i centrala Motala.
- Borensbergs bibliotek som ligger centralt i samhället Borensberg, ca 2 mil från Motala tätort.
- Tjällmo bibliotek, som är ett integrerat folk- och skolbibliotek, som ligger ca 4 mil från Motala tätort.
- Bokbussen som besöker ett 40-tal förskolor och skolor samt ett 40-tal hållplatser främst på landsbygden.
- Gymnasiebiblioteket på Carlsunds utbildningscentrum som tillhandahåller medier till ungdomsgymnasiet, kommunala vuxenutbildningen och högskolestuderande.
- Mediateket på Platen gymnasiet som tillhandahåller medier till ungdomsgymnasiet, gymnasiesärskolan och SFI-undervisningen.
- 21 grundskolebibliotek och skolbibliotekscentral som tillhandahåller medier till alla grundskoleelever i årskurs F-9.
- Det digitala biblioteket som är öppet hela dygnet.

Biblioteken i Östergötland och Tranås kommun bildar tillsammans Götabiblioteken. Götabiblioteken samarbetar kring medier, ett gemensamt biblioteksdatasystem och ett gemensamt bibliotekskort. Biblioteken strävar efter att samordna sina rutiner för att göra det så enkelt som möjligt för användarna. Tillgång till databaser samordnas också, så att man i hela Östergötland får tillgång till e-böcker, e-tidskrifter, e-arkiv för släktforskning mm. I samarbetet ingår också ett antal skolbibliotek.

Prioriterade grupper

Bibliotekets prioriterade grupper är, enligt Bibliotekslagen(2013:801), barn och ungdomar, personer med funktionsnedsättning samt personer med annat modersmål än svenska och nationella minoriteter.

Enligt målen i vår biblioteksplan ska vi även prioritera medier för vuxenstuderande, teknikovana och personer som har svårt att ta sig till biblioteket på grund av sjukdom eller ålder.

Medieinköp och urval

Motala bibliotek ska erbjuda ett brett och allsidigt bestånd av medier i olika format och på olika språk. Beståndet ska vara uppdaterat och spegla de behov och den efterfrågan som finns hos användarna.

Biblioteken ska inte ta ställning i moraliska, politiska och religiösa frågor. Vi är inte en domare i samtiden, utan en del i den process som formar vårt samhälle och dess idéer. Detta ger vid handen att även kontroversiella åsikter och inriktningar får vara representerade. Grundprincipen ”hellre fria än fälla” gäller i tveksamma fall. Censur tar biblioteken avstånd ifrån.

Biblioteken kan tillhandahålla ifrågasatta böcker som debatteras i samhället. Biblioteken har ett uppdrag att spegla rådande samhällsdebatt och verka för yttrandefrihet och fri åsiktsbildning. För att människor ska kunna bilda sig en egen uppfattning i aktuella frågor vill man kunna gå till källan och inte bara förlita sig till lösa citat. Vi ser det som en del i vårt demokratiska uppdrag. Citat från Götas bibliotekschefer kring frågan om omdebatterade böcker på Götabiblioteken

I princip tar vi avstånd från medier vars huvudsyfte är att spekulera i våld, sex, skvaller eller fördomar. Samma sak gäller fackmedier som medvetet förvanskar fakta. Allmänintresse, historisk kontext och/eller litterärt värde kan dock motivera undantag.

Inköp görs av ansvarig personal på respektive enhet. Inköpen sker kontinuerligt utifrån de behov som finns samt efter inköpsförslag från besökarna. Beslutet om en titel köps in eller inte är ytterst professionens ansvar. Ett avslag ska kunna motiveras. För att korta väntetiderna köper vi in fler exemplar av titlar med många reservationer.

Skönlitteratur

Biblioteken skall erbjuda ett rikt bestånd av såväl äldre som modern skönlitteratur. Det ska finnas både det som anses smalt likväl det som är mer efterfrågat.

Det ska finnas skönlitteratur på svenska, engelska, tyska, franska, spanska men också på andra utländska språk utifrån aktuella språkgrupper i kommunen. Huvudbiblioteket har ett större ansvar än filialerna och bokbussen att köpa in på andra språk än svenska. Grundskolebiblioteken och gymnasiebiblioteken anpassar sitt bestånd på andra språk än svenska efter sina användare. De har möjlighet att komplettera från huvudbibliotekets bestånd.

Facklitteratur

På fackavdelningen ska alla ämnen finnas representerade och beståndet ska bestå av medier av allmänt intresse på både grundläggande och mer avancerad nivå. Omfånget av respektive ämnesavdelning avgörs av efterfrågan och särskilda insatser för prioriterade grupper. En av våra prioriterade grupper är vuxenstuderande och här har huvudbiblioteket ett ökat ansvar för inköp av kurslitteratur.

Facklitteratur köps främst in på svenska men i viss utsträckning också på engelska. Facklitteratur för användare med annat modersmål än svenska placeras på respektive språkhylla.

Grundskolebiblioteken och biblioteken för gymnasie- och vuxenutbildningen ska ha ett medieurval som speglar de utbildningar och inriktningar som finns där.

En stor del av facklitteraturen ges idag ut i digitalt format, exempelvis uppslagsverk, läromedel med kompletterande digitalt material m.m. Här ska Motala bibliotek arbeta för att utöka användningen och tillgängligheten för våra användare av dessa medier.

Barn- och ungdomslitteratur

Barn och unga är en prioriterad målgrupp. På samtliga enheter inom Motala bibliotek ska det därför finnas ett brett och lockande utbud av medier för dessa användare. På samma sätt som för vuxna ska det finnas både smala titlar och det mer populära. Folkbiblioteken har ett ansvar att tillhandahålla olika typer av medier för målgruppen, såsom serier, filmer, TV-spel m.m.

Biblioteken ska vara lyhörda för målgruppens önskemål gällande inköp av böcker och andra medier. Populära titlar köps i flera exemplar.

När det gäller medier på olika språk så köps barn- och ungdomsmedier in efter samma kriterier som för vuxna.

Lokalsamlingen

Lokalsamlingen samlar, bevarar och tillgängliggör olika slags media om Motala stad och kommunen. Beståndet består av olika typer av medier som finns dels som referensmaterial och dels till utlån. Skönlitteratur med koppling till Motala finns sökbart på Götabibliotekens hemsida ”Östgötaförfattare”. Vi ska jobba med att hålla den listan uppdaterad.

Anpassade medier

I bibliotekets uppdrag ligger att främja läsning, det gäller oavsett på vilket sätt man väljer att läsa. Motala biblioteket ska erbjuda anpassade medier för olika funktionsnedsättning, exempelvis talböcker, taktila böcker och böcker med tecken som stöd.

Till vuxna ska det finnas ett behovsanpassat bestånd av talböcker som består av skönlitteratur men även facklitteratur. Biblioteken bistår också med nedladdningar av talbokstitlar samt har ett begränsat antal DAISY-spelare till utlån. Talboksanvändare kan också få hjälp av bibliotekets personal att bli egna nedladdare. Barn- och ungdomar får hjälp av skolbibliotekarierna och vuxna får hjälp av personal på huvudbiblioteket och filialerna.

Lättlästa titlar på svenska ska finnas tillgängliga för barn och unga likväl som till vuxna. Det ska finnas både skönlitteratur och facklitteratur.

Böcker i storstil ska finnas på svenska. Huvudbiblioteket har ett huvudansvar att köpa in titlar. Biblioteket ska sträva efter att ha ett så brett bestånd av titlar som möjligt.

Tidningar och tidskrifter

Vår inköspolicy för att erbjuda bredd och djup gäller också för utbudet av tidningar och tidskrifter, liksom att titlar ska finnas på olika språk. Dagstidningar köper vi främst på svenska och erbjuder istället tillgång till utländska dagstidningar digitalt.

Det ska i bibliotekets utbud finnas både lokala och rikstäckande dagstidningar samt tidskrifter med både bred målgrupp samt mer special- och ämnesinriktade titlar.

Dagstidningar kan endast läsas på plats och dessa sparas tre månader. För tidskrifter gäller regeln att senaste numret är referens, övriga är för hemlån, dessa sparas mellan 1-3 år.

Prenumerationer av tidningar och tidskrifter omprövas inför varje nytt kalenderår.

Göta mångkultur - Medier på andra språk än svenska

För användare med annat modersmål än svenska ska det finnas medier på olika språk.

Biblioteken ska aktivt följa vilka språkgrupper som finns i närområdet och anpassa inköpen av medier på efterfrågan. Som stöd till inköpen kan vi även låna in enskilda medier eller depositioner från Internationella biblioteket. Huvudbiblioteket har huvudansvaret för inköp av medier på andra språk än svenska.

Då Motala är finskt förvaltningsområde har huvudbiblioteket ett extra ansvar att köpa in medier på finska språket. Inköpen görs utifrån samma kriterier som annan media.

Databaser och e-medier

Via vår hemsida www.gotabiblioteken.se har användarna tillgång till olika digitala medier som databaser, e-böcker och e-tidskrifter. Biblioteket strävar efter att alla digitala medier ska vara åtkomliga hemifrån via bibliotekets hemsida. En del databaser finns dock bara tillgängliga för skolbruk.

De digitala medierna upphandlas i de flesta fall gemensamt inom Götabiblioteken, men några står kommunen själv för, till exempel NE online. För Götasamarbetet är det ett mål att samtliga kommuner ska ha en gemensam tillgång till alla databaser.

Motala bibliotek har som mål att öka den digitala delaktigheten. En del i det är att öka användningen av digitala medier och tjänster. Det innebär att vi ska jobba med kontinuerlig utveckling och uppdatering av de digitala resurserna samt främja användningen av databaser och e-medier gentemot våra användare och personal.

Övriga medier

Biblioteken köper även in spelfilm, dokumentärer, data- och tv-spel samt språkkurser. Dessa inköp styrs av samma inköpskriterier som tryckta medier. Huvudbiblioteket har ett övergripande ansvar att köpa in dessa medier och filialerna samt bokbussen kan låna depositioner därifrån för att utöka sitt bestånd.

Skolbibliotekscentralen

På huvudbiblioteket finns skolbibliotekscentralen. Den är främst till för skolbiblioteken och bokbussen men kan i viss mån även nyttjas av huvudbiblioteket och filialerna. Undantaget är böcker för bokprat samt nya böcker som ska användas på skolbiblioteken.

Inköpsförslag, fjärrlån och gåvor

Vi tillmötesgår gärna inköpsförslag och har stor beredskap för att skaffa böcker och andra medier som uppmärksammas i media eller på andra sätt blir efterfrågade av många. Titlar som förväntas bli mycket efterfrågade köps direkt i flera exemplar.

Genom att använda korttidslån för vissa särskilt attraktiva medier låter vi fler få tillgång till vårt utbud. När en reservationskö uppstått kortas alltid lånetiden.

Ekonomi styr hur mycket och vilka medier vi kan köpa och alltför format och titlar gör att denna avvägning hela tiden måste finnas med.

Biblioteken tar kostnadsfritt hem fjärrlån från bibliotek utanför Götasamarbetet. Användarna kan själva beställa fjärrlån på Libris webbsök. Fjärrlån är främst avsett för titlar som har en begränsad efterfrågan och därför inte motiverar inköp, eller inte längre finns att köpa.

Motala bibliotek är restriktiva med att ta emot gåvor. Vi garanterar inte att gåvor som tas emot läggs in i beståndet.

Gallring och magasinering

Biblioteken skall eftersträva ett aktivt mediebestånd som är i balans med efterfrågan. Medier som inte har varit utlånade under de två senaste åren gallras med undantag för medier som har ett högre bevarandevärde. Vid gallring av sista exemplar gör en kontroll med Umeå depåbibliotek om intresse finns för magasinering där.

Endast huvudbiblioteket ska ha ett större magasin med äldre litteratur samt medier med periodvis efterfrågan eller bedöms ha återkommande intressevärde.

Nyckeltal

- mediekostnad/inv
Mediekostnaden på folkbiblioteken är ca 48 kr per invånare.
Mediekostnaden på skolbiblioteken är 145 kr per elev.
- andel mediekostnad som går till e-böcker
Kostnaden för e-böcker under 2015 beräknas till ca 100.000 kr vilket är ca 5 % av mediebudgeten.